מסורת הש"ס

א) זבחים צ: ב) שם. פסחים נט.: ג) [בזבחים צ: איתא רבינא]: ד) כתובות סז. ע"ש: ה) נזיר מז:[ע"ש שיטיים גדולים]: ו) גיטין נט.: ז) לא נמצא בכאור ועיין בכ"ש: ח) [סוטה ה]: ט) [כדכתיב ארור כנען פר' נח ט פכ"ה]:

פר כהן משיח ופר עדה כו': מנא הני מילי דת"ר ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון מה ת"ל "הראשון" שיהא ראשון קודם לפר העדה בכל מעשיו ת"ר פר כהן משיח ופר העדה עומדים פר כהן משיח קודם לפר העדה בכל מעשיו הואיל ומשיח מכפר ועדה מתכפרת דין הוא שיקדים המכפר למתכפר וכן הוא אומר וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל א) פר העלם דבר של צבור קודם לפר של עבודת כוכבים מ"ט האי חטאת והאי עולה ב) ותניא והקריב את אשר לחטאת ראשונה מה ת"ל-אם ללמד שתהא חטאת ראשונה הרי כבר נאמר ואת השני יעשה עולה כמשפט אלא זה בנה אב שיהו כל חטאות קודמות לעולות הבאים עמהם וקיי"ל דאפילו חטאת העוף קודמת לעולת בהמה פר עבודת כוכבים קודם לשעיר עבודת כוכבים אמאי האי חטאת והאי עולה? אמרי במערבא משמיה *דרבא בר מרי חטאת עבודת כוכבים חסירא אל"ף-לחטת כתיב ג) רבא אמר "כמשפט" כתיב ביה. שעיר עבודת כוכבים קודם לשעיר נשיא מ"ט? האי צבור והאי יחיד, שעיר נשיא קודם לשעירת יחיד מ"ט האי מלך והאי הדיוט, שעירת יחיד קודמת לכבשת יחיד, והא תניא כבשת יחיד קודמת לשעירת יחיד אמר אביי תנאי היא מר סבר שעירה עדיפא שכן נתרבתה אצל עבודת כוכבים ביחיד ומר סבר כבשה עדיפא שכן נתרבתה באליה. עומר קודם לכבש הבא עמו שתי הלחם קודמים לכבשים הבאים עמהם זה הכלל דבר הבא בגין ליום קודם לדבר הבא בגין לחם:

מתני' ד) האיש קודם לאשה להחיות ולהשב אבדה, והאשה קודמת לאיש לכסות ולהוציא מבית השבי, בזמן ששניהם עומדים בקלקלה האיש קודם לאשה:

גמ' ת"ר היה הוא ואביו ורבו בשבי הוא קודם לרבו, ורבו קודם לאביו, אמו קודמת לכולם. חכם קודם למלך ישראל, חכם שמת אין לנו כיוצא בו, מלך ישראל שמת כל ישראל ראוים למלכות. מלך קודם לכהן-גדול שנאמר ויאמר המלך (אליהם) [להם] קחו עמכם* (א"מ) עבדי אדוניכם וגו'. כהן גדול קודם לנביא שנאמר ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא" הקדים צדוק לנתן ואומר שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך וגו'" יכול הדיוטות. הו? ת"ל כי אנשי מופת המה" ואין מופת אלא נביא שנאמר ונתן אליך אות או מופת." משוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים, מרובה בגדים קודם למשיח שעבר מחמת קריו' משיח שעבר מחמת קריו קודם לעבר מחמת מומו, עבר מחמת מומו קודם למשוח מלחמה, משוח מלחמה קודם לסגן, סגן קודם לאמרכל מאי "אמרכל" אמר רב חסדא אמר כולא, אמרכל קודם לגזבר, גזבר קודם לראש משמר, ראש משמר קודם לראש בית אב, ראש בית אב קודם לכהן הדיוט ה) איבעיא להו לענין טומאה סגן ומשוח מלחמה איזה מהם קודם? אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן ת"ש דתניא סגן ומשוח מלחמה שהיו מהלכים בדרך ופגע בהם מת מצוה" מוטב שיטמא משוח מלחמה ואל יטמא סגן שאם יארע בו פסול בכהן גדול נכנס הסגן ומשמש תחתיו והתניא משוח מלחמה קודם לסגן אמר רבינא כי תניא ההיא להחיותו:

מתני' ו) כהן קודם ללוי, לוי לישראל, ישראל לממזר, וממזר לנתין, ונתין לגר, וגר לעבד משוחרר אימתי בזמן שכולם שוים אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ:

גמ' כהן קודם ללוי שנאמר (ו) בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן (להקריב) [להקדישו] קדש (ה)קדשים לוי קודם לישראל שנאמר בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי" ז) (מתוך) וגו' ישראל קודם לממזר שזה מיוחס וזה אינו מיוחס, ממזר קודם לנתין-זה בא מטפה כשרה וזה בא מטפה פסולה, נתין קודם לגר-זה גדל עמנו בקדושה וזה לא גדל עמנו בקדושה, גר קודם לעבד משוחרר זה היה בכלל ארור וזה לא היה בכלל ארור: אימתי בזמן שכולן שוין כו': מה"מ? א"ר אחא ברבי חנינא דאמר קרא יקרה היא מפנינים" ח) מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים תניא רשב"י אומר בדין הוא שיקדים עבד משוחרר לגר שזה גדל עמנו בקדושה וזה לא גדל עמנו בקדושה אלא זה היה בכלל ט) ארור וזה לא היה בכלל ארור שאלו תלמידיו את רבי אלעזר ברבי צדוק מפני מה הכל רצין לישא גיורת ואין הכל רצין לישא משוחררת אמר להם זו היתה בכלל ארור וזו לא היתה בכלל ארור דבר אחר זו היתה בחזקת שמור וזו לא היתה בחזקת שמור, שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מפני מה הכלב מכיר את קונו והחתול אינו מכיר את קונו? אמר להם-ומה האוכל ממה שעכבר אוכל משכח, האוכל עכבר עצמו עאכ"ו שאלו תלמידיו את ר"א מפני מה הכל מושלים בעכברים? מפני שסורן רע מאי היא? רבא אמר אפילו גלימי גייצי

רב

רש"י

פרשת פר כהן משיח כתיבא בריש' והדר כתיבא פר העלם דבר של צבור ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת דהיינו לפר כהן משיח, למה ליה למיהדר וכתב כאשר שרף את הפר הראשון: וכפר בעדו. והדר ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל: פר דעבודת כוכבים הוי עולה: חסירא אל"ף. למימרא דעולה קדמה: כמשפט כתיב ביה-בפר דעבודת כוכבים, דבתר כתיבה אלין-ושלה בריש' כתיבא: שעיר יחיד קודם לכבשת יחיד. כגון שהיו שנים זה הביא כשבה וזה הביא שעירה: שכן נתרבתה באליה. דעז אינה טעונה אליה: בגין יום. בגלל יום, כבש גלל עומר, וכבשים בגלל שתי הלחם: מתני' עומדים בקלקלה. האיש למשכב זכור: גמ' אמו קודמת לכולם. דאית לה זילותא טפי: [חכם קודם למלך ישראל. שאין כל ישראל ראוין לחכמה אבל מלך, כל ישראל ראוין למלכות]: מלך קודם לכהן גדול. מדאמר מלך לכהן גדול קחו עמכם מעבדי אדוניכם [וע"כ אנפשיה קאמר] אלמא מלך עדיף: אמרכלא, שממונה על הכל ואין מסיבין על דבריו: גזבר. הממונה על האוצרות שבמקדש: איבעיא להו לענין טומאה. ליטמא למת מצוה סגן ומשוח מלחמה אי זה מהם קודם: להחיותו. הוא קודם לסגן משום דלצבור צריכים לו למשוח מלחמה לערוך מלחמה טפי מסגן: דכתיב ויבדל אהרן. אלמא כהן עדיף מלוי: [בכלל "ארור". כנען לא מלא כח קללה לכנען גדולה מזו שיהא עבד לאחיו מכאן שכל עבד הרי הוא בכלל ארור]: הכל רוצין לישא גיורת. שמהדרין לישא גיורת מלישא משוחררת: משוחררת לא היתה בחזקת שמור. דסתם שפחה מופקרת, לשון אחר גיורת בעיא לאיגיורי ומשמרת עצמה לפי שבדעתה להתגייר אבל שפחה אין בידה לשחרר עצמה ואינה משמרת עצמה: מפני מה הכל מושלין בעכברים. כלומר מפני מה נהגה מפלה יתירה לעכברים שנרדפין תדיר תדיר: אמר להם מפני שסורן רע. שיצר לבם רע הוא יותר מדאי סורו שר שלהם כדאמר (ב"מ דף נט:) בגר שסורו רע דהיינו יצר הרע שסר שלו רע הוא: מאי היא. היכי הוי סורן רע: אמר רבא אפילו גלימי. דלאו מאכל ולית בהו הנאה אפי' הכי גייזי להו: גייזי. טחכין:

שופתא

תורה אור: ויקרא ד · שם טז · שם ה · במדבר טו · מלכים א א · נ"ל את · זכריה ג · שם · דברים יג · ד"ה א כג · דברים י · משלי ג

נ"ל דרבה. יעב"ץ.

◆

תוספות הרא"ש

מה"מ דת"ר ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון וה"ל למכתב כאשר שרף את פרו מה ת"ל הראשון [שיהא] ראשון (לכל העבודה) [לפר העדה] לכל מעשיו: דתני' והקריב את אשר לחטאת ראשונה. בקרבן עולה ויורד בשמיעת קול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו כתיב: אלא זה בנין אב שיהא חטאות קודמות לעולות הבאים עמהם: וקיי"ל דאפילו חטאת העוף קודמת לעולת הבהמה. ואע"ג דבהמה עדיפא דהוי מין זבח. דלהכי אהני קרא יתירא. דאי לחטאת בהמה הא לא צריך קרא דהא חטאת קודם לדם שעולה שבאה מרלה. אלא לאשמועי' דאי מתרמי חטאת העוף דראובן ועולת בהמה דשמעון דקודמת חטאת העוף. אבל בחד גברא לא משכחת דמייתו חטאת העוף ועולת בהמה: לחטת חסר כתיב. אלא למימר דמעלת חטאת זו חסירה ממעלת שאר חטאת: (דמ"ש) [מ"ט] האי דיחיד והאי דצבור וצבור קודמין ליחיד אפי' הוא נשיא. והא דאמרי' בפ"ק דר"ה (דף ח: וש"נ) מלך וצבור מלך נכנס תחילה לדין שאני התם כדמפרש טעמא לאו אורח ארעא למיתב מלכא אבראי. ואב"א מקמי דלפוש חרון אף: ואומר שמע נא יהושע הכהן הגדול. מאי ואומר וכ"ת שאני צדוק הכהן דהוה משמש באורים ותומים וה"ל כמו נביא כמו (במדבר כז) ולפני אלעזר [הכהן] יעמוד ושאל לו במשפט האורים (ותומים) ויהושע נביא היה ואפ"ה היה צריך לאלעזר. אבל כה"ג שאינו משמש באורים ותומים לא עדיף מנביא ת"ל שמע נא יהושע ובבית שני הוה וכבר פסקו אורים ותומים (קודם): משוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים. וכה"ג איתא במסכת נזיר ר"פ כהן גדול משוח בשמן המשחה ומרובה בגדים משוח בשמן המשחה עדיף דמביא פר הבא על כל המצות אבל מרובה בגדים לא. ותימה האיך הוה ב' כהנים גדולים כאחד. וי"מ שאירע טומאה לכהן משיח. אחר שגנז יאשיהו המלך השמן המשחה (ואיט) [ומיט] מרובה בגדים לשמש תחתיו. ולא נהירא דא"כ ה"ל למכתב משוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים שעבר כדאמרינן מרובה בגדים קודם למשיח שעבר ועוד דהתם בנזיר ה"ל למימר משוח בשמן המשחה עדיף דחזי לעבודה ומרובה בגדים לא חזי לעבודה כדקאמר התם מרובה בגדים ומשיח שעבר מרובה בגדים עדיף דאילו מרובה בגדים עביד עבודה ואילו משיח שעבר לאו בר עבודה הוא דאינו ראוי לא לכה"ג ולא לכהן הדיוט. ופי' הרב ר' משה מאוברא דכגון [שגלה או] שחלה כה"ג ואוקמו אחר תחתיו וכיון שמשמש ימים רבים בכה"ג משתמא אין מעבירין אותו אף כשחזר או שנתרפא דדוקא באירע קרי שהכהן איטו משמש אלא לפי שעה חוזר ראשון לעבודתו: מרובה בגדים קודם למשיח שעבר. כגון שאירע קרי לכה"ג קודם שגנז שמן המשחה ומשחו אחר תחתיו ומת כה"ג ומינו אחר תחתיו אחר שגנז שמן המשחה. ומה שלא מינו משוח שעבר (אע"פ) [אחשר] שבאחר נתעשר ונתעלה יותר או שמא ע"פ מלך מינוהו כמו שמצינו שהיו נתמנים עפ"י מלך בבית שני ברבוי דמים (יומא דף ח: יח. יבמות סא.): איבעיא להו לענין טומאה סגן ומשוח מלחמה איזו מהן קודם. הך בעיא איתא נמי בנזיר בריש כ"ג ולאו (וכתב) [כהוב] שם לענין טומאה. אלא סגן ומשוח מלחמה מאי. ומשום דקאי אמתניתין כה"ג ונזיר שהיו מהלכין בדרך ומצאו מת מצוה ר' אלעזר אומר יטמא כה"ג ואל יטמא נזיר. וחכ"א יטמא נזיר ואל יטמא כה"ג. ועלי' קאי הבעי' משוח מלחמה וסגן מאי. אבל הכא מתניתין בקדימה להחיותו איירי ומשום הכי אצרך לפרש לענין מאי (והא דלא מבעיא) [והשיבא] ליה לענין החיותו משוח מלחמה קודם לפי שהוא ראש ערכי מלחמה וחיי ישראל תלוין בו אבל לענין טומאה מספקא ליה אי סגן עדיף לפי שהוא מזומן לשמש תחת כה"ג:

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הלכה ז:
נב ב מיי' שם הל' ו:
נג ג מיי' שם הל' ח:
נד ד ה ו ז מיי' שם הלכה ז:
נה ח ט י מיי' שם הל"ט:
נו כ טוש"ע יו"ד סי' רנב סעיף ח בהג"ה:
נז ל מיי' פ"ח מהל' מתנות עניים הל' טו סמג עשין קסב טוש"ע יו"ד סי' רנא סעיף ח:
נח מ נ מיי' וסמג שם טוש"ע יו"ד סי' רנב סעיף ח:
נט ס מיי' פי"ב מהל' אבידה הלכה א טור ש"ע יו"ד סי' רמב סעי' לג וסי' רנב ס"ט:
ס ע מיי' שם הלכה ב ופ"ה מהל' ת"ת הלכה א סמג עשין יב טור ש"ע יו"ד סי' רמב סעיף לד וסי' רנב סעי"ט:
סא פ טור ש"ע יו"ד סי' רנב סעיף ט:
סב צ הכל במיי' פ"ד מהל' כלי מקדש הלכה יט:
סג ק מיי' פ"ג מהל' אבל הלכה ט:
סד ר מיי' פ"ח מהל' מתנות עניים הלכה יז סמג עשין קסב טור ש"ע יו"ד סי' רנא סעיף ט הכל שם:

נושא
קדימה בקרבנות
מבנה
דוגמאות של סדרי קדימה

נושא
קדימה באנשים

מבנה
סדרה של שאלות

*עי' לקמן כאן בתוס' במדבר טו:כד הקרבן המובא בגלל הוראה וחטא בע"ז: פר לעולה ושעיר לחטאת
ויקרא ה:ח
והביא אותם אל הכהן והקריב את אשר לחטאת ראשונה ומלק את ראשו ולא יבדיל

*ואמרינן דחטאת תמיד קודם לעולה אפילו אם הוא חטאת העוף

במדבר טו:כד
והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעלה לריח ניחח לה' ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר עזים אחד לחטת

*עי' רש"י - במאי הם קודמים

דברים יג:ב
"כי יקום בקרבך נביא או חולם חלום ונתן אליך אות או מופת"

*בראשית ט:כה
ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו

*עי' ס' בן יהוידע!